

A stylized illustration of a woman's face with brown hair. A large magnifying glass is positioned over her right eye, which is blue. The background is split into blue, brown, and pink sections.

**12^e NATIONALE
HOORNVLIESDAG**

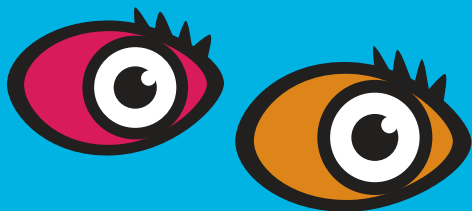
U EN UW OOGARTS

The logo consists of three concentric, light blue circular lines. In the center, the text 'HOORNVLIES PATIENTEN VERENIGING' is written in blue capital letters.

**HOORNVLIES
PATIENTEN
VERENIGING**

08.04.2017 LEIDEN

Voorwoord	3
Programma	4
Workshopsprogramma	5
Bestuur	7
Plenaire sprekers	8
Workshopsprekers	10
Sponsors	20

Vormgeving: bridgetinbeeld.nl

Welkom op deze 12e Nationale Hoornvliesdag van de Hoornvlies Patiënten Vereniging. Het is een jaarlijks evenement waarbij de leden van de vereniging kennis nemen van de laatste wetenschappelijke ontwikkelingen én met lotgenoten in gesprek kunnen komen. Sinds een aantal jaren besteden we ook aandacht aan de niet-medische gevolgen van een hoornvliesaandoening.

Dit jaar staat de relatie tussen patiënt en oogarts centraal. Het is een gedeelde verantwoordelijkheid om de kwaliteit van deze relatie optimaal te houden. Het gaat om úw ogen, úw hoornvlies, en het is dus van groot belang dat u zich maximaal voorbereidt op de gesprekken met de oogarts om tot een juist behandelplan te komen. U als patiënt moet immers de regisseur blijven van uw eigen gezondheid. Aan dit aspect zal dan ook ruimschoots aandacht geschonken worden.

Op deze dag zijn 's ochtends twee lezingen en 's middags acht workshops gepland, waarvan u er op twee kunt inschrijven. Het is te veel om de inhoud van de dag op deze plek in zijn geheel te belichten, maar wij kunnen u verzekeren dat deze dag zeer zorgvuldig is georganiseerd. Uiteindelijk gaat het erom dat u aan het einde van deze dag weet wat u kunt doen om, samen met uw arts, de kwaliteit van uw oogzorg te optimaliseren.

Wij wensen u een prettige en leerzame dag toe.

Fred Metman
(voorzitter)

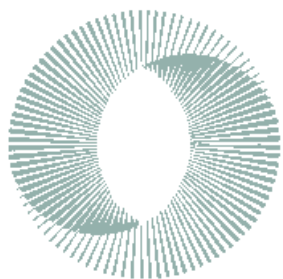

Michel Versteeg
(organisatie NHD2017)

Tijd	Onderwerp	Spreker
09:30 - 10:20	Ontvangst	
10:30 - 10:40	Inleiding door dagvoorzitter	dr. W.J. Rijneveld
10:40 - 11:00	Interview met mw. D. Lallemand & dhr. L. Puister	dr. W.J. Rijneveld
11:00 - 11:35	U en uw oogarts	drs. A.J.M. Geerards
11:35 - 12:10	Oogbank Rotterdam	dr. J. van der Wees
12:10 - 12:15	Ontwikkeling HPV	L.F.M. Metman
12:15 - 12:40	Algemene ledenvergadering	HPV Bestuur
12:45 - 13:35	Lunch & ontmoeting	
13:45 - 14:30	Workshopronde 1	Workshopsprekers
14:30 - 14:45	Wissel	
14:45 - 15:30	Workshopronde 2	Workshopsprekers
15:35 - 15:40	Afsluiting	L.F.M. Metman
15:40 - 16:30	Borrel & ontmoeting	

Ronde 1	(13.45 uur – 14.30 uur)	
1. Van onbewust onbekwaam naar onbewust bekwaam	Mevrouw dr. C.L. Antoine	
2. Psychische aspecten bij een hoornvliesaandoening	Mevrouw E. Vreijzen, MSc	
3. Promotieonderzoek keratoconus	De heer dr. D.A. Godefrooij	
4. Praktijk van de oogarts nader belicht	Mevrouw dr. W.J. Rijneveld	
Ronde 2	(14.45 uur – 15.30 uur)	
5. Ontwikkeling reflectief vermogen tijdens de artsenopleiding	De heer prof. C.C. Sterk	
6. De Power Patiënt	Mevrouw ir. W. Konings	
7. De kunst van het druppelen	Mevrouw M. Snouck Hurgronje – van der Ruit	
8. Een hoornvliesaandoening anders bekeken	De heer drs. M.R. Groenhuis	

Contactlenzen op medische indicatie?

oculenti®
contactlenspraktijken
kwaliteitszorg in zien

Vestigingen in ziekenhuizen
in Nederland. Ook bij u!

Bel (079) 330 24 40 of kijk op
www.oculenti.nl

de heer
L.F.M. Metman
Voorzitter

De heer C.L.A.
Raateland
Penningmeester

de heer
M.J. Damen
Secretaris a.i.

mevrouw A.C. van
Kalken-Alferink
Redactie Oog voor U

De heer ing. G.J.
Vellekate
Lotgenotencontact

Mevrouw
drs. M. de Wit
Website

De heer
prof. C.C. Sterk
*Oogarts,
wetenschappelijk
adviseur*

mevrouw
G. Hamelinck- Stratos
Notulist

J. Veltkamp
*Waarnemend
voorzitter*

Mevrouw dr. W.J. Rijneveld, dagvoorzitter

In haar rol van dagvoorzitter zal dr. Rijneveld in aanloop naar het inhoudelijke programma twee korte interviews houden met de heer Puister en mevrouw Lallemand. Het interview met de heer Puister is eerder opgenomen en zal op film worden getoond.

Annemiek Rijneveld is 28 jaar oogarts en werkt al even lang met hoornvliespatiënten. Gedurende 13 jaar werkte zij bij de hoornvliesbank. In 2009 is zij gepromoveerd op validatie van hoornvliesweefsel. Behalve hoornvlieschirurg is zij opleider van aankomende oogartsen, die vanuit het VUmc in het Westfriesgasthuis in Hoorn komen werken.

De heer L. Puister

De heer Puister heeft vanaf eind jaren 70 tot eind jaren 90 als (gepensioneerd) assistent-patholoog meer dan 4000 donorogen kunnen bemachtigen voor transplantatiedoel-einden. De medische waarde daarvan loopt in de miljoenen. In de Nederlandse oogheelkunde is hij dan ook een levende legende.

Mevrouw D. Lallemand

Als moeder van een kind met een hoornvliesaandoening werd Desiree Lallemand een wereld ingetrokken die haar tot dan toe onbekend was. Dit was een van de redenen om in 2015 een Facebookgroep op te richten: Keratoconus Lotgenoten. Inmiddels heeft deze besloten groep bijna 200 leden. Tijdens het interview zal Desiree haar drijfveren verder duiden en vertellen hoe zij het gebruik van social media in deze context ervaart.

Mevrouw drs. A.J.M. Geerards**U en uw oogarts**

Haar dagelijks werk bestaat uit behandelen van patiënten met hoornvlies afwijkingen, zowel conservatief als chirurgisch. Verder is Annette meer dan 20 jaar betrokken bij de aanpassing en beoordeling van medische contact lenzen. Ook is zij al 25 jaar werkzaam als refractie chirurg bij de Focuskliniek van het Oogziekenhuis. In het Oogziekenhuis begeleidt zij fellows in de cornea chirurgie en arts-assistenten in opleiding in de cataract chirurgie. Vanuit deze diepgaande ervaring en haar kennis zal zij het thema nader duiden.

Annette Geerards is 25 jaar oogarts en werkt in het oogziekenhuis in Rotterdam. Zij is tevens medisch directeur van de Focuskliniek van het Oogziekenhuis.

Mevrouw dr. J. van der Wees**De oogbank in de praktijk**

Tijdens de presentatie krijgt u een indruk van de werkzaamheden en de ontwikkelingen in een innovatieve oogbank. Deze beginnen in het ziekenhuis bij de donorpatiënt, waarna het oogweefsel in de oogbank wordt gereinigd, op kwaliteit gecontroleerd, geclassificeerd, aan een patiënt toegewezen (door de Nederlandse Transplantatiestichting) en eventueel voorbereid voor een specifiek operatietype. Uiteindelijk worden de hoornvliezen die het hele traject met succes doorlopen hebben, verzonden naar een van de 19 Nederlandse transplantatiecentra. Het uiteindelijke doel van elke oogbank is om met onbaatzuchtig gedoneerd weefsel zoveel mogelijk patiënten weer een goed zicht te geven.

Jacqueline van der Wees is medisch bioloog en hoofd van Amnitrans Eye Bank Rotterdam (de oogbank) en Weefsel Centrum Nederland (de gelieerde donorweefseluitname organisatie).

Mevrouw dr. C.L. Antoine**Van onbewust onbekwaam
naar onbewust bekwaam**

Tijdens een zakenreis in China ontwikkelde Cara Antoine een schimmel-infectie in haar linkeroog. In 2013 onderging zij een volledige hoornvliestransplantatie. De visus kon helaas niet behouden blijven, maar een scleralens biedt haar blinde oog de juiste bescherming en een mooie oogvorm, en het goede oog de nodige rust.

Als je niets aan je ogen mankeert, ervaar je je gezichtsvermogen als iets vanzelfsprekends. Je bent als het ware onbewust onbekwaam. Wanneer je geconfronteerd wordt met een hoornvliesaandoening, ontstaat er per direct nieuwe werkelijkheid. Cara heeft haar gehele behandelproces met haar arts vastgelegd en gevisualiseerd, met als resultaat dat zij gegroeid is naar onbewust bekwaam. Dit werpt zijn vruchten af in de interactie met de oogarts.

Cara Antoine is - behalve ervaringsdeskundige - directeur Marketing & Operations bij Microsoft Nederland. Daarnaast is zij werkzaam bij The Business Disability Forum Technology Taskforce (UK).

Mevrouw E. Vreijzen MSc**Psychosociale aspecten bij
hoornvliesaandoeningen**

Bij hoornvliesaandoeningen is er vaak met name aandacht voor klinische uitkomsten, zoals gezichtsscherpte en helderheid van het hoornvlies. Naast deze klinische aspecten zijn patiëntgeoriënteerde uitkomsten van belang, bijvoorbeeld bij beslissingen over of evaluatie van de behandeling van de hoornvliesaandoening. Alhoewel er wel steeds meer aandacht komt voor het patiëntperspectief, zoals kwaliteit van leven, is hier in de reguliere oogzorg nog in mindere mate ruimte voor.

In deze workshop worden de resultaten besproken van onderzoek naar de invloed van een hoornvliesaandoening op het dagelijks leven, vanuit het perspectief van zowel patiënten als oogartsen. Ook wordt besproken hoe u uw psychosociaal welzijn kunt optimaliseren.

Eline Vreijzen is klinisch psycholoog in opleiding (Bartiméus), promovenda (VUmc, oogheelkunde) en ervaringsdeskundige.

De heer dr. D.A. Godefrooij**Promotieonderzoek keratoconus**

Dr. Daniel Godefrooij is begin 2017 gepromoveerd op zijn onderzoek naar keratoconus. Hij vertelt over de nieuwste inzichten op het gebied van de behandeling van keratoconus, met de focus op crosslinking. Crosslinking is een relatief nieuwe behandeling, die als doel heeft de progressie van keratoconus te stoppen. De verschillende varianten van crosslinking zullen worden besproken. Sinds de invoering van crosslinking in 2007 is het aantal hoornvliestransplantaties in Nederland gedaald. Welke verschillende soorten hoornvliestransplantaties bestaan er? En wat zijn de meest recente ontwikkelingen op het gebied van keratoconus?

Daniel Godefrooij is arts, onderzoeker en epidemioloog en werkt in het Universitair Medisch Centrum Utrecht.

Mevrouw dr. W.J. Rijneveld**Praktijk van de oogarts nader belicht**

Wat gebeurt er in het (oog)ziekenhuis achter de schermen? Voor patiënten kan het prettig zijn om te weten waarom het spreekuur uitloopt, een operatie wordt verzet of waarom bepaalde medicijnen soms niet leverbaar zijn. Om hier een beetje inzicht in te krijgen, loopt Annemiek Rijneveld samen met u mee tijdens enkele werkdagen van een hoornvlieschirurg in het ziekenhuis.

Annemiek Rijneveld is 28 jaar oogarts en werkt al even lang met hoornvliespatiënten. Gedurende 13 jaar werkte zij bij de hoornvliesbank. In 2009 is zij gepromoveerd op validatie van hoornvliesweefsel. Behalve hoornvlieschirurg is zij opleider van oogartsen in opleiding, die vanuit het VUmc in het Westfriesgasthuis in Hoorn komen werken.

De heer prof. C.C. Sterk**Ontwikkeling reflectief vermogen in de artsenopleiding**

Aan het eind van hun opleiding moeten basisartsen voldoen aan een pakket van eisen, de 'eindtermen', zodat duidelijk is op welk niveau de afgestudeerde arts als beginnend beroepsbeoefenaar kan functioneren. Die termen zijn in het Raamplan Artsenopleiding omschreven in 7 competentiegebieden, waaronder communicatie. Het reflecteren over het eigen functioneren komt in 5 van die 7 gebieden voor. Aan de orde komt het Raamplan Artsenopleiding en een voorbeeld van de wijze waarop een van de universiteiten dit heeft uitgewerkt in de opleiding. Prof. Sterk besteedt tevens aandacht aan de specialistenopleiding tot oogarts.

Caesar Sterk heeft vele functies vervuld op het gebied van de Oogheelkunde binnen het LUMC. Sinds zijn emeritaat werkt hij als waarnemer in universitaire medische centra en algemene ziekenhuizen. Hij is nog steeds verbonden aan het LUMC. Binnen de Hoornvlies Patiënten Vereniging vervult hij de rol van wetenschappelijk adviseur.

Mevrouw ir. W. Konings**De Power Patiënt**

Patiënten die samenwerken met hun arts krijgen een beter passende behandeling en herstellen sneller. Maar hoe doet u dat, samenwerken met uw arts? Hoeveel invloed heeft u als patiënt eigenlijk op uw eigen behandeling? Meer dan u denkt! Tijdens deze workshop is er veel ruimte voor interactie over het nemen van regie over uw eigen zorg én krijgt u 5 praktische adviezen, die u direct kunt toepassen om betere zorg te krijgen. Ze zijn afkomstig uit het boek 'de Power Patiënt', dat u nog veel meer vertelt over de beste resultaten door optimaal samenwerken met uw arts.

Wil Konings is auteur van het boek 'de Power Patiënt', spreker, consultant en trainer in de zorg.

Mevrouw M. Snouck Hurgronje – van der Ruit**De kunst van het druppelen**

Effectiviteit van medicatie is mede afhankelijk van een correcte toepassing. Dat geldt ook voor het gebruik van oogdruppels en -zalf. Op veler verzoek is deze workshop in 'reprise'. Een aantal zaken komt aan de orde: welke manieren zijn er van zelf druppels/zalf toedienen? Hoe blijft u de motivatie vinden om te blijven druppelen, of om dit door anderen te laten doen? Verdere onderwerpen die aan de orde komen: vergoedingen, flesjes, minims, houdbaarheid, het afwisselen met andere merken dan de voorgeschreven druppels. Ook krijgt u adviezen over het gebruik van oogmake-up en over (preventie en behandeling van) complicaties, zoals ooglidrandontsteking.

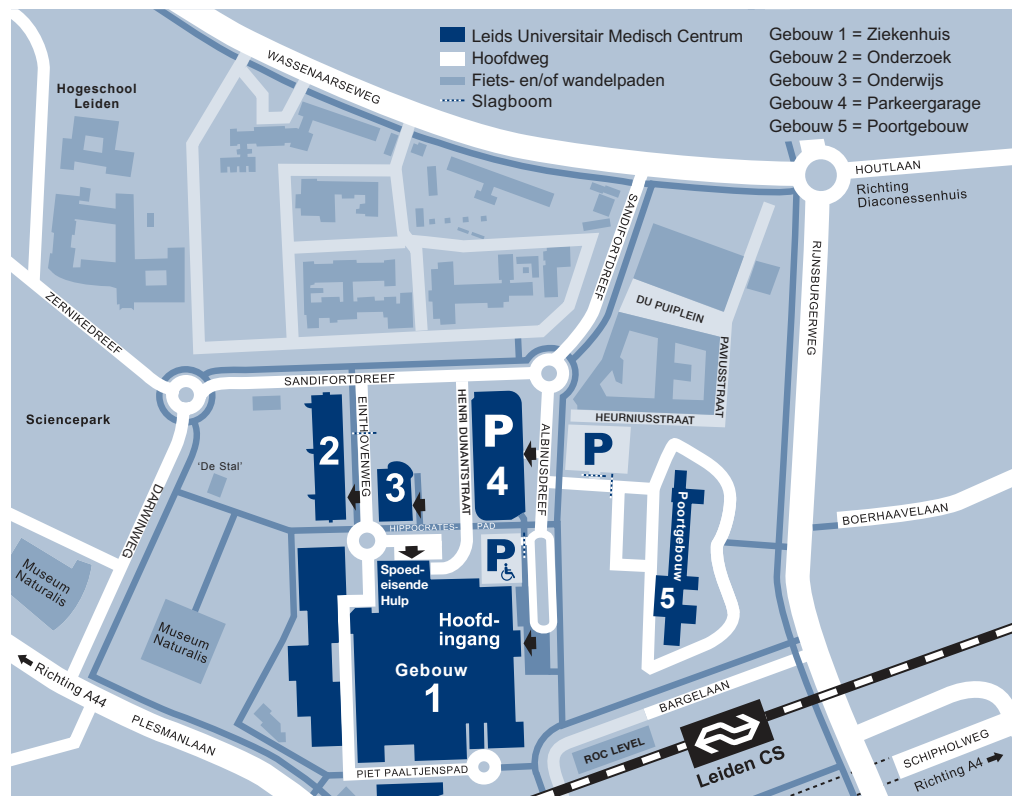
Marjolijn Snouck Hurgronje is verpleegkundig docent, adviseur Oogheelkundige zorg en bestuurslid van Vision 2020.

De heer drs. M.R. Groenhuis**Een hoornvliesaandoening anders bekeken**

Een hoornvliesaandoening is een soort onzichtbare handicap. Mensen zien niet direct aan je dat er iets is met je gezichtsvermogen en reageren soms op een onhandige of pijnlijke manier. Je krijgt aan de ene kant vaak dezelfde vragen of opmerkingen, aan de andere kant lijken die soms juist zorgvuldig vermeden te worden. Zelf weet je precies hoe het zit, maar heb je niet altijd zin om het daarover te hebben. Hoe ga je om met die 'onzichtbaarheid'? Wat doet het (onuitgesproken) oordeel van ander met het beeld dat je van jezelf hebt? Deze workshop geeft een verrassende wending aan het denken over en leven met een hoornvliesaandoening.

Martin Groenhuis is psycholoog, trainer, docent en organisatieadviseur. Hij is verbonden aan De Baak, Opleidingen en Trainingen voor Leiders, Ondernemers en Professionals.

Medische toepassing van contactlenzen

Visser Contactlenzen is specialist in contactlenzen op medische indicatie. Denk aan aandoeningen zoals:

- Keratoconus
- Hoornvieslittekens
- Hoornvliestransplantatie
- Extreem droge ogen

Samen met de behandelend oogarts helpen we patiënten verder. U vindt ons in verschillende ziekenhuizen op de **polikliniek oogheelkunde**. Voor een overzicht van al onze locaties verwijzen wij u naar onze website.

VISSER
contactlenzen

comfortabel & veilig

T 088 - 900 80 80

I www.vissercontactlenzen.nl

Evolutionair

De nieuwe therapeutische klasse voor de behandeling van droge ogen

- Een innovatieve werking door de gepatenteerde EyeSol®-technologie - Made in Germany.
- Licht als een beschermende laag over de traanfilm.
- Langdurige werking voor tevreden patiënten.- door onderzoek aangetoond*.
- Uitzonderlijk goed te verdragen want vrij van bewaarmiddelen, fosfaten en emulgatoren.

* Steven P et al. (2015). Semifluorinated alkane eye drops for treatment of dry-eye disease – a prospective, multicenter, non-interventional study. J Ocul Pharmacol Ther Aug 21. [Epub ahead of print, DOI: 10.1089/jop.2015.0048].

Van de bedenkers van

EvoTearsTM

URSAPHARM Benelux B.V. Steenovenweg 5, 5708 HN Helmond, www.ursapharm.nl www.evotears.com

www.evotears.com

*Ga de
uitdaging
aan!*

BLIND VOOR 1 DAG

Hoeveel geld haal jij
21 juni op voor onderzoek
naar oogziektes?

blindvoor1dag.nl

SPONSORS

12^e NATIONALE
HOORNVLIESDAG

Dankzij deze sponsors hebben we deze dag mogelijk kunnen maken:

Hoornvlies Patiënten Vereniging- Postbus 557 - 2300 AN Leiden - (071) 519 10 77
info@oogvooru.nl - www.oogvooru.nl